

DE VOLGENDE FASE IN HET LEVEN VAN BUITENPLAATS BLOEMENHEUVEL

Van linnen tot paspoort

Het gemeentehuis van Bloemendaal staat op een bijzondere plek: buitenplaats Bloemenheuvel. De hoge ligging van het gebouw met het vrije zicht over de omgeving is anno 2016 nog steeds dé grote kwaliteit van Bloemenheuvel. Die unieke ligging vormde ook de inspiratie voor het ontwerp van de buitenruimte rondom het nieuwe gemeentehuis.

Bloemenheuvel was ooit in bezit van bleker J. Roelofs, die de heuvel in de binnenduinrand gebruikte als droogberg voor het linnen van de burgerij. In 1820 verkocht hij Bloemenheuvel aan de Amsterdammer Willem Otto Berg, die boven op de heuvel een imposant wit huis met een colonnade liet bouwen. Opmerkelijk is dat Berg als voorwaarde stelde dat het vrije uitzicht vanaf de heuvel richting Haarlem – over het lagergelegen veen – gehandhaafd moest blijven.

Na de fusie van de gemeenten Bloemendaal en Bennebroek in 2009 wilde men het gemeentehuis verbouwen en vergroten om één centrale huisvesting voor de gemeentelijke organisatie te creëren op een representatieve en gastvrije plek. In nauw overleg met de architecten Rudy Uytengaak (Bureau Uytengaak) en Marijn Schenk (NEXT architects) is bekeken hoe de nieuwbouw zorgvuldig kan worden ingepast in de historische omgeving.

Oudbouw naast nieuwbouw

Het oorspronkelijke voorhuis en de karakteristieke voorgevel, die zijn afgeleid van het landhuis dat landschapsarchitect J.D. Zocher jr. in 1820 op deze locatie bouwde, is in het ontwerp van de nieuwbouw behou-

den gebleven. Dit geldt ook voor de gebogen aanrijdroute naar de hooggelegen ceremoniële aanrijroute ‘tussen de pilaren’. Achter de oude voorgevel is een volledig nieuw en compact gebouw geplaatst binnen de contouren van de oudbouw. Een afgraving in de vorm van een geplooid gazon creëert licht en ruimte op de begane grond. De nieuwe publieksentree in de vorm van een licht aflopend ontvangstplein sluit naadloos aan op de gemodelleerde gazons. Het oorspronkelijke en het nieuwe gebouw zijn één geworden, omringd door een aangepast landschap dat voortborduurde op de kenmerken van de Engelse landschapstijl.

Met de voeten in het gras

Van de oorspronkelijke parkaanleg is helaas geen tekening meer te vinden, maar hoogstwaarschijnlijk is die ook van de hand van J.D. Zocher jr. Kenmerkend voor de buitenruimte van Bloemenheuvel zijn de slingerende wandelpaden, de holle en bolle grastaluds en de lange zichtlijnen. Bijzonder fraai is nog steeds de ruimtelijke opeenvolging als je het gemeentehuis nadert vanaf de Bloemendaalseweg. Onder de donkere bomen door valt je blik op het glooiende, opbollende gazon dat het licht prachtig weerkaatst en zo de open ruimte voor het statige hoofdgebouw

helder markeert. Het hoogteverschil wordt nog eens extra geaccentueerd door de laaggelegen vijver aan de overkant van de weg, die een belangrijk onderdeel is van de totale ruimtelijke compositie.

De krachtige ruimtelijke opbouw van het gemeentehuis met zichtlijn van 'heuvel tot vijver' is in het nieuwe ontwerp gerespecteerd. De heuvel zelf als reliëfrijk parkgebied is hersteld door de ondergroei in de vorm van een heesterlaag met veel zaailingen grotendeels te verwijderen, waardoor de natuurlijke hoogteverschillen beter zichtbaar zijn geworden en het ruimtelijke contrast met het omringende binnenduinrandbos is vergroot. Daarnaast is het monumentale hoofdgebouw weer met zijn voeten in het gras gezet, zoals nog op oude foto's te zien is. De groene voet is gemaakt door de asfaltwegen rondom het hoofdgebouw te verwijderen. De ceremoniële route aan de kant van

de Bloemendaalseweg is daardoor losgekoppeld van de nieuwe bezoekersentree aan de zuidkant van het gemeentehuis.

Op een litho uit de 19^e eeuw is het hoofdgebouw vanuit het oosten te zien met op de voorgrond de onverharde Bloemendaalseweg en rondom het huis gecultiveerde en representatieve beplanting.

Plankaart ontwerp buitenruimte (Bureau Peter de Ruyter landschapsarchitectuur).

Zeepkruid

Om de naam Bloemenheuvel weer alle eer aan te doen, is in de directe omgeving van het hoofdgebouw vol ingezet op de toevoeging van bijzondere bloemen en planten. Een aantal grote groepen bloeiende heesters vormt afgekaderde 'schelpen' in het gras. De heesterschelpen bestaan uit solitaire magnolia's, siergrassen en narcissen. Ook in het gras zelf zijn duizenden bolletjes geplant, zoals knikkende vogelmelk en sneeuw-klokjes; een stevige aanvulling op de al rijke stinzenflora van Bloemenheuvel. In de directe omgeving van de publieksentree zijn nieuwe, dendrologisch waardevolle bomen gekomen, waaronder tulpenboom (*Liriodendron tulipifera*), katuraboom (*Cercidiphyllum japonicum*) en de bijzondere *Parrotia persica* (Perzisch ijzerhout). Als referentie naar de oudste laag van de buitenplaats – de bleekheuvel uit de 18^e eeuw – is in de kruidlaag van het parkbos op een aantal plaatsen zeepkruid (*Saponaria officinalis*) toegevoegd; een kruid waarvan de wortels vroeger werden gebruikt in het bleekproces.

Parkeerdruk

Ten opzichte van 1820 is de parkeerdruk op Bloemenheuvel natuurlijk flink toegenomen.

De opgave was het parkeren rondom het nieuwe gemeentehuis netjes en zorgvuldig in te passen binnen het bestaande reliëf en het historische, waardevolle boombestand. Dat blijft voor een landschapsarchitect een lastige klus. Gezocht is naar een oplossing met een flexibele verdeling van parkeerplaatsen die recht doet aan het landschappelijke karakter van de buitenplaats door de auto-entrees zo smal en groen mogelijk te houden. Onder de bomen ten noorden en zuiden van het nieuwe gemeentehuis kan dan worden geparkeerd. Bij de parkeerindeling is zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de bestaande parkeervakken en is rekening gehouden met de monumentale bomen. De parkeerplaatsen zelf worden omringd door met het reliëf meebewegende groepen van krentenboompjes, die als een vitrage de auto's aan het zicht onttrekken.

De parkeerplaatsen zijn gekoppeld aan een nieuwe routing in de vorm van een 'bovenweg', die losgekoppeld is van de ceremoniële route aan de voorzijde van het gemeentehuis. De bovenweg verbindt de twee grote parkeerplaatsen ten zuiden en ten noorden van het hoofdgebouw. Door de koppeling ontstaat een efficiënter gebruik van de parkeerplaatsen en ligt de noordelijke parkeerplaats

Zicht op het aflopende ontvangstplein vanaf de hoger gelegen ceremoniële entree. Op de achtergrond het historische koetshuis.

Ontvangstplein met nieuwe publieksentree vanuit het zuiden.

minder afgelegen dan in het verleden. Op de noordelijke parkeerplaats kunnen ook de gasten voor een trouwerij parkeren. Via een gebogen wandelpad lopen de bruiloftsgasten naar de ceremoniële entree tussen de pilaren. Onderweg passeren zij een reeks van grenspalen. De grenspalen, waarvan een deel rijksmonument is, stonden oorspronkelijk op de gemeentegrens van Bloemendaal, maar hebben zich in de loop der tijd rondom het gemeentehuis verzameld.

Detailering

De kenmerken van de Engelse landschapsstijl komen in versterkte mate terug in de detailering van de nieuwe publieksentree. De verdiepte bezoekersentree aan de zuidzijde van het hoofdgebouw is toegankelijk gemaakt met een uitnodigend, ruim ontvangstplein. Het geleidelijk aflopende, zandkleurige plein heeft aan één zijde een sterk gebogen vorm,

zodat het op een natuurlijke wijze aansluit op het glooiende gazon. In het voorjaar stroomt de stinzenflora in slingers van het talud af naar beneden. Aan de andere zijde wordt het hoogteverschil juist opgevangen met een strakke houten damwand die de bezoeker op een vanzelfsprekende en uitnodigende wijze begeleidt naar de entree van het vernieuwde gemeentehuis. Aangekomen in de publiekshal van het gemeentehuis kan de bezoeker zich vergapen aan een prachtige, heldere ruimte. De aangrenzende, hoger gelegen raadszaal is met een groot houten venster gericht op het groen van de binnenduinrand. Binnen en buiten lopen naadloos in elkaar over.

Al met al is met het nieuwe gemeentehuis van Bloemendaal een volgende fase aangebroken in het rijke leven van de buitenplaats Bloemenheuvel. Het linnen heeft plaatsgemaakt voor het paspoort.